

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»

доктор юридичних наук, професор
К.В. Муравйов

2024 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
Мазійчука Віталія Анатолійовича на тему «Теоретико-правові та
організаційні засади запобігання
й протидії корупції в судових органах України» зі спеціальності
12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-
виконавче право**

“_12_” грудня 2024 року

Рецензенти: доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Заросило Володимир Олексійович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Бортник Валентин Анатолійович, кандидат юридичних наук, доцент, керівник студентського юридично-консультаційного центру «Центральна юридична клініка» Крупей Вікторія Юріївна, призначені Вченою Радою Академії 5 вересня 2024 р. (протокол № 1), розглянувши докторську дисертацію та наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати докторської дисертації **Мазійчука Віталія Анатолійовича на тему «Теоретико-правові та організаційні засади запобігання протидії корупції в судових органах України»**, а також за результатами фахового семінару проведеного на базі кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності 10 жовтня 2024 р. (протокол № 2), дійшли висновку:

1. Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт.

Створення привабливого інвестиційного клімату, імідж на міжнародній арені, а також забезпечення євроінтеграційних та північноатлантичних прагнень українців, безпосередньо залежить від рівня дотримання в Україні

прав і свобод людини, верховенства права, стану законності, незалежності судової гілки влади, чесності та непідкупності суддів.

Водночас, формування національної правової бази щодо вдосконалення здійснення правосуддя в Україні, покращення професійного рівня працівників третьої гілки влади, а також перевірки кандидатів на зайняття відповідних посад, виховання в громадян нульової толерантності до корупції, а від так і в цілому, стосовно запобігання та протидії корупції в судових органах, особливо в умовах воєнного стану, не виправдано затягнулося.

Задекларовані законодавчі та інституційні зміни, у тому числі визначені Законами «Про запобігання та протидію корупції», «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки», Стратегією та Державною антикорупційною програмою на 2023-2025 роки й досі на стадії опрацювання (не визначено доброчесність як кваліфікаційну вимогу до членів Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, доброчесність та професійна етика як стандартні вимоги до суддів недостатньо впроваджені на практиці, а оцінювання цих вимог не завжди є прозорим та передбачуваним), а зволікання з прийняттям й виконанням цілої низки інших нормативно-правових актів свідчить про недосягнення визначених, зокрема, Кримінальною конвенцією про боротьбу з корупцією, як всеосяжною міжнародною угодою, що слугує основою дій для багатьох країн Європи та на інших континентах, цілей і недостатню ефективність реалізації антикорупційної політики в Україні. На підтвердження, динаміка корупційних кримінальних правопорушень в судових органах, є хвилеподібною: від падіння (-23% – 2013-2014 рр.), до стрімкого зростання (+56 % – 2015-го та 2024 р.), що пояснюється, як латентністю й суспільно-політичними процесами, пов'язаними зі частковим скасуванням, відновленням і тимчасовим «призупиненням» підстав кримінальної відповідальності за їх вчинення, так і наявністю корупційних ризиків, обумовлених прогалинами та недосконалістю законодавства в системі правосуддя, а також відсутністю дієвого механізму реагування на встановлені факти впливу, тиску на суддів та втручання в їх діяльність. Однак, у загальному, питома вага особливо тяжких злочинів корупційної спрямованості збільшилась у чотири рази (з 0,1 % до 0,4 %), а тяжких – відповідно з 12,3 % до 18,6 %.

Концептуальні ідеї в контексті розроблення системи кримінологічного впливу на корупційну злочинність та окремі її сегменти (зокрема, в судових органах) свого часу висловлювали представники вітчизняної кримінологічної школи, зокрема, П. П. Андрушко, А. А. Бабенко, О. М. Бандурка, В. С. Батиргарєєва, Ю. В. Баулін, В. М. Бесчастний, А. А. Бова, В. І.

Борисова, С. І. Богаченко, О. С. Бондаренко, О. Ю. Бусол, В. В. Василевич, М. Г. Вербенський, В. В. Голіна, В. К. Гришук, О. М. Гумін, Н. О. Гуторова, Л. М. Давиденко, О. М. Джужа, В. М. Дрьомін, В. П. Ємельянов, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, О. Г. Кальман, М. І. Камлик, О. О. Кваша, В. В. Коваленко, Ю. В. Ковбасюк, М. Г. Колодяжний, О. М. Костенко, М. В. Костицький, О. Г. Кулик, М. В. Кікалішвілі, О. М. Литвак, О. М. Литвинов, Н. К. Макаренко, М. І. Мельник, С. А. Мозоль, О. М. Михальченко, Д. Г. Михайленко, Є. С. Назимко, Є. В. Невмержицький, А. А. Небітов, Ю. В. Нікітін, Н. А. Никифорова, Ю. В. Орлов, С. В. Прилуцький, Д. М. Тичина, В. М. Трепак, С. С. Чернявський, І. В. Чубенко, В. І. Шахун, О. В. Шевченко, Н. М. Ярмиш та ін. Цінним науковим матеріалом для розробки заходів запобігання й протидії корупції в судових органах також є результати досліджень зарубіжних кримінологів, зокрема, таких як: Ф. Зімрінг, Д. Джонсон, Т. Тайлер, Д. Трейсман, Д. Стокмер, С. Роуз-Акерман, Р. Нейлд, Т. Перссон, Н. Лефф, К. Каленборн, К. Лессман, Г. Беккер, К. Аббінк та інші.

Наукові здобутки вищезазначених вчених мають важливе теоретичне й праксеологічне значення, носять фундаментальний характер і становлять підґрунтя для подальшого наукового пошуку, оскільки проблема набула особливого значення й потребує невідкладного комплексного дослідження з урахуванням суттєво скоригованих воєнним станом умов і докорінних змін законодавства та розширення правозастосовної практики. Зазначене акцентує актуальність дисертації, підтверджує її нагальність для вироблення і досягнення наукового консенсусу в гострих та дискусійних питаннях формування антикорупційної політики та практичної реалізації консолідованої, дієвої моделі запобігання та протидії корупції в судових органах влади.

Зазначені обставини й зумовили обрання теми дисертації, визначили об'єкт і предмет дослідження.

Дисертацію виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020); Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126); Стратегії воєнної безпеки України (Указ Президента України від 25 березня 2021 р. № 121/2021); Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023). Робота відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-

технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454) і Загальному плану науково-дослідної роботи ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» на 2019–2025 рр. «Дослідження теоретико-методологічних основ розвитку української державності в контексті світових модернізаційних процесів формування національних громадянських суспільств: політичний, юридичний, економічний, соціальний, психологічний та управлінський аспекти» (номер державної реєстрації: 0119U100492).

Тему дисертації затверджено Вченою радою ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» 07 грудня 2022 р. (протокол № 9).

2. Наукова новизна результатів докторської дисертації.

Наукова новизна полягає в тому, що дисертація є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням, в якому реалізовано доктринальний підхід до формування заходів запобігання та протидії корупції в судових органах з визначенням шляхів розв’язання низки фундаментальних і прикладних завдань антикорупційної політики. Найсуттєвішими з них вважаються наступні положення:

вперше:

– розроблено концепцію запобігання та протидії корупції в судових органах України, яка ґрунтується на міжнародному досвіді й зарубіжній практиці є системою скоординованих кримінологічних (кількісні та якісні показники корупційних правопорушень, причини та умови, кримінологічно значущі ознаки осіб) заходів реагування, із визначенням та впровадженням в діяльність уповноважених правоохоронних інституцій комплексу науково обґрунтованих організаційно-правових, інформаційно-аналітичних і виховних інструментів, спрямованих на виявлення та усунення (нейтралізацію, мінімізацію, послаблення негативного впливу) криміногенних чинників, прийняття на цій основі ефективних правових і регуляторних рішень, у тому числі відомчого (міжвідомчого) характеру;

– науково обґрунтовані пріоритетні напрями кримінологічного забезпечення діяльності судових органів (правові, організаційні, інформаційно-аналітичні, морально-етичні), які ґрунтуються на апробованій вітчизняною і зарубіжною практикою системі скоординованих заходів, із розробленням та впровадженням в діяльність правоохоронних органів комплексу науково обґрунтованих інструментів (рішень, методик, рекомендацій) спрямованих на моніторинг кримінальної ситуації в системі правосуддя, виявлення та усунення (нейтралізацію, послаблення негативного впливу) криміногенних

(віктимогенних) чинників, прийняття на цій основі дієвих запобіжних заходів;

– аналіз показників офіційної статистики упродовж 2013–2024 рр. дозволив встановити тенденції корупційних кримінальних правопорушень в судових органах в період реалізації нової антикорупційної політики – зростання в умовах соціальної й економічної кризи та воєнного стану (з 2019 р.) питомої ваги особливо тяжких та тяжких злочинів корупційної спрямованості. На цій підставі теоретично обґрунтовано напрями удосконалення системи запобігання та протидії на загальносоціальному, спеціально-кримінологічному рівнях, у тому числі з урахуванням специфіки воєнного стану, міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях;

– визнано перспективним для впровадження у вітчизняне правове поле та правозастосовну практику, на основі кращих зарубіжних практик запобігання й протидії корупції в судових органах, відмову від репресивного підходу в антикорупційній діяльності й посилення заходів кримінально-правового впливу (Австрія, Бельгія, Канада, Сінгапур, ФРН, Швеція); систематичну участь суддів та інших працівників судових органів у проведенні спеціалізованих практикумів антикорупційного спрямування (Англія, Данія, Італія, Польща); загрози втрати всієї системи соціальних та інших гарантій у разі виявлення причетності судді та інших працівників судових органів до корупційного кримінального, або пов'язаного із корупцією правопорушення (США, Китай); заохочення у вигляді преміювання в разі повідомлення суддями про спробу надання неправомірної вигоди або пропозиції вчинення дій, які порушують встановлені антикорупційні обмеження (Словенія, Франція);

– запропоновано проекти *Національної програми запобігання та протидії корупції в судових органах на 2026–2030 рр.*, яка визначає вектори ефективності такої кримінологічної діяльності з урахуванням безпекових антикорупційних показників: результативні бали в Індексі сприйняття корупції; кількість кримінальних проваджень розпочатих за фактом вчинення корупційних кримінальних правопорушень в судових органах, які розглянуто з постановленням вироку; стан довіри громадян до органів правосуддя та забезпечення верховенства права в суспільстві; прозорий механізм заміщення вакантних посад в судових органах України; дисципліна та стан дотримання суддівської етики; *Плану заходів щодо запобігання та протидії корупції в судових органах України на період до 2030 року* спрямованого на нейтралізацію корупцію в судах й містить правові, відомчі, процесуальні, інституційні, організаційні блоки заходів;

удосконалено:

– наукові підходи до поняття корупційних кримінальних правопорушень в судових органах України як крайнє негативний вид криміногенної дійсності в системі судоустрою, що полягає у використанні суддями, наданих їм службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди суддям, або на їх вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей, й відображає протиправні явища, тенденції і чинники, на стику економічної та політичної злочинності та негативно позначається на організації судової влади й здійснення правосуддя в Україні, яке зобов’язане функціонувати на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечувати право кожного на справедливий суд;

– кримінологічну характеристику корупційних кримінальних правопорушень в судових органах з виокремленням стану і тенденцій відповідних категорій протиправних діянь, їх детермінантів, кримінологічних ознак правопорушників, а також зв’язків виокремлених елементів з системою організаційно-правового реагування та розробленням й застосуванням кримінологічних заходів запобігання;

– розподіл детермінантів (політичні, воєнні, організаційно-правові, соціально-економічні, управлінські, фінансові-технічні, морально-психологічні), які обумовлюють інтенсифікацію деструкції судових органів на державному, галузевому та індивідуальному рівнях, що дозволило сформулювати кримінологічний прогноз розвитку корупційних проявів на найближчу й довгострокову перспективи;

– систематизацію суб’єктів запобігання та протидії корупції в судових органах за стратегічними рівнями: *макростратегічний* – суб’єкти, які відповідають за формування та реалізацію антикорупційної політики (Президент України, Національна рада з питань антикорупційної політики, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України); *оперативний* – об’єднує цільових суб’єктів реалізації заходів спрямованих на запобігання та протидію корупції в судових органах (НАЗК, Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, ДБР, НАБУ, СБУ, Агентство з розшуку та менеджменту активів та ін.);

– зміст інформаційно-аналітичного забезпечення запобігання та протидії корупції в судових органах України в межах загальних (описова, пояснювальна, перетворювальна) і спеціальних (інформаційна, запобіжна,

репресивна) функцій з використанням аналітичних продуктів (BigDataPeople (Artelligence), Vkursi, BriefCam, Amped FIVE, Cobwebs та ін.), які мають визначальний характер при обранні кримінологічних заходів забезпечення безпеки у судовій системі;

дістало подальшого розвитку:

– концептуалізація корупції в судових органах як різновид девіантності, що проявляється у вигляді делінквентної (адміністративні та дисциплінарні корупційні правопорушення) й кримінальної протиправної (корупційні кримінальні правопорушення) поведінки, яка мінімізує стратегічні безпекові напрями в умовах воєнного стану;

– генезис становлення й розвитку законодавства про кримінальну відповідальність за вчинення корупційних діянь в судових органах України з виокремленням ключових етапів: *звичаєвий* (IX – поч. XIV ст.); *перехідний* (XIV–XVI ст.); *козацький* (з XVII – поч. XVIII ст.); *імперський* (з сер. XVIII – поч. XX ст.); *радянський* (з 20-х рр. XX ст. до 1991 р.); *сучасний* (з набуттям Україною незалежності) з визначенням на кожному етапі характеру впливу політичних, правових, економічних, воєнних, ідеологічних, культурних та інших факторів на процеси створення, реформування й криміналізації судової гілки влади, а також оцінкою доктринальних підходів до встановлення заходів реагування на корупційні протиправні прояви з огляду на стан законодавства, правові традиції та науковий інструментарій;

– кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють корупційні дії в судових органах України, з виокремленням соціально-демографічних (стать, вік, освіта, сімейний стан, соціальні зв'язки), соціально-рольових (соціальний статус та функції в різних сферах суспільного життя), морально-психологічних (інтелектуальні, вольові, моральні якості, індивідуальні етичні властивості й поведінки особи) ознак, що виявляються (проявляються) у корупційній поведінці з розподілом на *ситуативні* (не створює умисно умов, що змушують до формування корупційних пропозицій, проте прихильно їх розглядає); *корисливий* (домінанта «корисливості» поєднана з злочинними порушеннями закону); *ініціативний* (постійність у можливості одержання неправомірної вигоди, або «продажу» своїх повноважень, чи можливостей впливу);

– теоретичне обґрунтування до нормативно-правового закріплення спеціальної перевірки у судових органах України як одного з інструментів мінімізації корупції в судових органах, яка проводиться з метою комплексного вивчення достовірності інформації про особу претендуючої на зайняття посади у таких органах; виявлення обмежень, пов'язаних із суддівською діяльністю; підвищення якості відбору кандидатів на зайняття посад у судових органах; недопущення призначення на посади суддів осіб,

які систематично порушували правила професійної етики; встановлення відповідності рівня життя кандидатів наявному в них і членів їхньої сім'ї майну й одержаним ними, згідно з декларацією, доходам;

– визначення морально-етичних стандартів як організаційно-управлінських заходів запобігання та протидії корупції в судових органах, які спрямовані на осучаснення етичного кодексу працівника суду з урахуванням міжнародних стандартів; пропаганду дотримання норм моралі й етики поведінки; моніторинг ризиків та потенційного конфлікту; розвиток кадрового потенціалу судових органів з урахуванням морально-етичних принципів;

– рекомендації щодо посилення спеціально-кримінологічних заходів запобігання корупції в судових органах шляхом прийняття закону щодо захисту прав викривачів в усіх сферах суспільного життя, який передбачатиме широку дефініцію осіб, яких захищатиме та яким гарантуватиме анонімність; запровадження процедури реального контролю за дотриманням особами, які припинили суддівську діяльність, обмеження протягом певного періоду щодо працевлаштування та вчинення правочинів у сфері підприємницької діяльності з юридичними особами приватного права або фізичними особами – підприємцями; затвердження єдиних критеріїв та стандартів доброчесності для перевірки співробітників усіх правоохоронних органів та суду; моніторинг органів правосуддя; контролю за виконанням державних антикорупційних заходів шляхом спеціальної інтерактивної інформаційної системи;

– організація міжнародного співробітництва правоохоронних органів України з іноземними партнерами за фактами вчинення корупційних дій суддями шляхом проведення спільних слідчих (розшукових) дій; міжнародного розшуку; екстрадиції; взаємного інформування Інтерполу щодо виявлення нових відомостей про розшукуваного. Таке співробітництво позитивно впливатиме на кримінологічну діяльність й мінімізує ризики вчинення корупційних кримінальних правопорушень не тільки в судових органах.

3. Конкретна особиста участь автора в одержанні результатів.

Наукові результати, пропозиції, практичні рекомендації дисертаційної роботи, які виносяться на захист, є особистим надбанням автора. Особистий внесок здобувача у роботах, які опубліковані у співавторстві, висвітлено у списку опублікованих праць за темою дисертації.

4. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій.

Наукова обґрунтованість та достовірність основних наукових положень дисертаційної роботи, отриманих результатів, висновків та сформованих рекомендацій підтверджується використанням достатньої кількості наукових методів дослідження. *загальнонаукові: діалектичний та формально-логічний* (прийоми аналізу та синтезу, індукції й дедукції, абстрагування, узагальнення, аналогії) – для дослідження феномену корупції в судових органах України, правового реагування на його прояви в історичному розвитку, взаємозв'язку протиправної діяльності та системи правосуддя (розділ 1), детермінаційного комплексу (підрозділ 2.2); *системний* – дозволив розглянути корупцію в судових органах України як цілісний комплекс взаємопов'язаних елементів різного рівня складності (підрозділи 1.2, 2.1, 2.3, розділ 4); *структурно-функціональний* – для надання кримінологічної характеристики корупції в судових органах України (розділ 2) і розроблення на цій основі організаційно-правових заходів реагування (підрозділи 3.2–3.4) та кримінологічних (розділ 4) заходів запобігання та протидії; *спеціальні: історико-правовий* – для розкриття генезису ключових етапів становлення та розвитку наукових досліджень, законодавства й відповідної антикорупційної практики (підрозділи 1.1, 1.2, 3.1, 4.2); *компаративістський* (порівняльно-правовий) – для виявлення особливостей доктринального розуміння специфіки запобігання та протидії корупції в Україні та інших країнах, а також оцінки можливостей імплементації позитивного зарубіжного досвіду у національну правозастосовну практику (підрозділи 4.1, 4.3); *моделювання* – при розробленні кримінологічних заходів забезпечення безпеки у судових органах (підрозділи 3.2, 3.3, 4.2, 4.3), формулюванні загальних оцінок і висновків до розділів, а також пропозицій щодо удосконалення законодавства, заходів запобігання й протидії та практики їх застосування (розділи 3–4); *логіко-юридичний* – сприяв розробленню проєктів програм і плану заходів в контексті предмету дослідження (підрозділи 3.4, 4.2, 4.3); *контент-аналізу* – під час опрацювання матеріалів органів сектору безпеки та громадськості за окремими кількісними та якісними параметрами з подальшою інтерпретацією одержаних результатів у дисертаційній роботі (підрозділи 2.1–2.3, 3.2, 3.3, 4.3); *соціологічні* (анкетування, інтерв'ювання, спостереження) – з метою вивчення думок різних категорій респондентів з проблемних питань дослідження та з'ясування соціальної результативності заходів запобігання (розділи 3–4); *статистичний* – для аналізу зібраних емпіричних даних, а також офіційної статистичної звітності (підрозділи 2.1–2.3, 3.1, 4.3). Емпіричну базу дослідження становлять зведені дані вивчення 52 кримінальних проваджень зареєстрованих в Єдиному реєстрі досудових розслідувань (ЄРДР) за фактом вчинення корупційних кримінальних правопорушень в судових органах України (ст. 364, 365-2, 366, 366-2, 366-3,

367, 368, 368-4, 368-5, 369, 369-2 КК України) упродовж 2019–2024 рр. (з усіх регіонів країни) та 76 вироків, винесених судами України щодо цих кримінальних правопорушень, а також інших, зокрема, пов'язаних з корупцією в судових органах України за ст. 371-376 КК України; результати опитувань (серед 543 респондентів – 30 суддів, 76 прокурорів, 55 детективів, 82 слідчих, 68 працівників оперативних підрозділів в окремих областях України); аналітичні звіти та узагальнення Офісу Генерального прокурора, Державного бюро розслідувань (ДБР), Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), Служби безпеки України (СБУ), Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), Державної судової адміністрації України; ряду громадських організацій («Центр протидії корупції», «Transparency International», «Стопкор», «Центр політико-правових реформ» та ін.) й міжнародних інституцій (Європейський Суд з прав людини (ЄСПЛ)). Під час збору та узагальнення матеріалів практики і визначення ключових аспектів обраної тематики дослідження використовувався й особистий досвід роботи автора в правоохоронних органах України.

Проведеним у роботі аналізом фундаментальних праць вітчизняних та зарубіжних вчених, опрацюванням значного обсягу статистичної інформації нормативно-законодавчих положень, апробацією основних положень та результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, наукових семінарах.

5. Теоретичне значення роботи.

Теоретичне значення роботи полягає – у тому, що розроблено концепцію запобігання та протидії корупції в судових органах України, яка ґрунтуючись на міжнародному досвіді й зарубіжній практиці є системою скоординованих кримінологічних (кількісні та якісні показники корупційних правопорушень, причини та умови, кримінологічно значущі ознаки осіб) заходів реагування, із визначенням та впровадженням в діяльність уповноважених правоохоронних інституцій комплексу науково обґрунтованих організаційно-правових, інформаційно-аналітичних і виховних інструментів, спрямованих на виявлення та усунення (нейтралізацію, мінімізацію, послаблення негативного впливу) криміногенних чинників, прийняття на цій основі ефективних правових і регуляторних рішень, у тому числі відомчого (міжвідомчого) характеру. Науково обґрунтовані пріоритетні напрями кримінологічного забезпечення діяльності судових органів (правові, організаційні, інформаційно-аналітичні, морально-етичні), які ґрунтуються на апробованій вітчизняною і зарубіжною практикою системою скоординованих заходів, із розробленням та впровадженням в діяльність правоохоронних

органів комплексу науково обґрунтованих інструментів (рішень, методик, рекомендацій) спрямованих на моніторинг кримінальної ситуації в системі правосуддя, виявлення та усунення (нейтралізацію, послаблення негативного впливу) криміногенних (віктимогенних) чинників, прийняття на цій основі дієвих запобіжних заходів. У процесі дослідження запропоновано проекти *Національної програми запобігання та протидії корупції в судових органах на 2026–2030 рр.*, яка визначає вектори ефективності такої кримінологічної діяльності з урахуванням безпекових антикорупційних показників: результативні бали в Індексі сприйняття корупції; кількість кримінальних проваджень розпочатих за фактом вчинення корупційних кримінальних правопорушень в судових органах, які розглянуто з постановленням вироку; стан довіри громадян до органів правосуддя та забезпечення верховенства права в суспільстві; прозорий механізм заміщення вакантних посад в судових органах України; дисципліна та стан дотримання суддівської етики; *Плану заходів щодо запобігання та протидії корупції в судових органах України на період до 2030 року* спрямованого на нейтралізацію корупцію в судах й містить правові, відомчі, процесуальні, інституційні, організаційні блоки заходів

6. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дослідження є конкретним внеском у юридичну науку, так і практику запобігання та протидії корупції в судових органах України. Викладені в роботі висновки і пропозиції впроваджено та можуть бути використані в практичній діяльності – використання одержаних результатів дозволить протидіяти кримінальним правопорушенням у судових органах України.

7. Використання результатів роботи.

Основні теоретичні положення, що викладені в дисертації, доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які використано та впроваджено в практику запобігання та протидії корупції в судових органах України. Розробки дисертаційного дослідження можуть бути використані для подальших фундаментальних і прикладних наукових досліджень проблем функціонування судової системи України, підвищення ефективності запобігання та протидії корупції (Акт ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом») у діяльності правоохоронних органів – для розроблення й удосконалення відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів, підготовки методичних рекомендацій з питань організації запобігання та протидії корупції (акти Офісу Генерального прокурора України та СБУ) та освітньому процесі – для підготовки підручників, курсів лекцій, навчальних і практичних посібників,

методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з курсів кримінології, а також у рамках розробленого спеціального курсу «Корупція у судовій системі» при проведенні різних видів занять (тренінгів) з відповідних дисциплін у процесі підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю 081 »Право» (Акт ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»).

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора.

Дисертація є самостійно виконаною науковою роботою, в якій У дисертації на основі узагальнення наукових здобутків вітчизняних учених, дослідження генезису законодавства, зарубіжного досвіду, новітніх досягнень правової науки. Дисертація є першим монографічним дослідженням в умовах воєнного стану та особливого режиму кримінального провадження, у якому сформовано комплексну криміналістичну методику розслідування запобігання та протидії корупції в судових органах України з урахуванням сучасного стану кримінального, кримінального процесуального законодавства та практики діяльності правоохоронних, контрольно-ревізійних інституцій й запропоновано низку положень, висновків і рекомендацій, що містять наукову новизну. У дисертації на основі комплексного наукового аналізу доктрин вітчизняних і зарубіжних учених у галузях кримінології, кримінального права, національного законодавства, міжнародно-правових документів та правозастосовної практики в умовах воєнного стану, зроблено спробу вирішити важливу наукову проблему, що полягає у розробленні заходів запобігання та протидії корупції в судових органах України, з визначенням шляхів вирішення низки суміжних фундаментальних й прикладних проблем корупційної злочинності в Україні.

Такий комплексний підхід дав змогу окреслити теоретичні та практичні заходи запобігання й протидії корупції в судових органах України через аналіз наукових та нормативно-правових підходів до визначення корупції в судових органах та її ознак, генезису становлення та розвитку антикорупційного законодавства України; розкриття стану та тенденцій, виокремлення детермінантів, що сприяють учиненню корупційних кримінальних протиправних дій, надання характеристики особи-злочинця; окреслення організаційно-правових заходів забезпечення, які стали основою для розроблення системи запобігання та протидії корупції в судових органах України на різних кримінологічних рівнях, з урахуванням світового досвіду, міжнародного співробітництва й зарубіжної практики. Автором надано узагальнену кримінологічну характеристику осіб, які вчиняють корупційні дії в судових органах України, зокрема, це: особа чоловічої статі (68 %), віком

від 40 до 55 років (79,6 %), українець (91 %), одружений (74,6 %), має на утриманні дітей (69 %), з повною вищою освітою (90 %), й достатньо високим рівнем інтелекту, володіє знаннями і навичками, необхідними для використання прогалин і колізій (недоліків) законодавства в інтересах третіх осіб, зі стажем роботи в судових органах влади понад 5 років (17 %), позитивно характеризуються у середовищі правників і в суспільстві загалом, не належать до політичних партій, а його ціннісні орієнтації спрямовані на меркантильний спосіб життя, не зловживає спиртними напоями та наркотичними засобами, не схильний до порушення публічного порядку, не судимий. За ступенем суспільної небезпечності, корупційної вмотивованості й активності виокремлено основні типи таких осіб, а саме: *ситуаційний* (особа, схильна до корупційної практики в період скрутного матеріального становища, або інших тимчасових негативних обставин, але припиняє такі діяння в разі усунення зовнішніх мотивів до їх вчинення, і переважно, не вимагає неправомірну вигоду, не створює умисно умов, що змушують до формування пропозиції, проте прихильно розглядає таку пропозицію, в разі її надходження); *корисливий* (для них характерна активна і тривала злочинна діяльність, яка наклала негативний відбиток на весь морально-психологічний стан особи, де домінує «корисливість» поєднана з витонченими і цинічними формами соціально однорідних злочинних порушень закону, зазвичай, це досвідчені та послідовні організатори груп та організацій корупціонерів, або активні учасники таких угруповань); *ініціативний* (особи, які належать до цього підтипу, постійно вишукують можливості для одержання неправомірної вигоди, або «продажу» своїх повноважень, чи можливостей впливу).

Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено в 23 наукових публікаціях, серед яких монографія; 11 статей, опублікованих у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук; 4 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, з них три – у закордонних виданнях, що віднесені до другого квартилю (Q2) та проіндексовані в базах даних Web of Science Core Collection та Scopus; 7 статей у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах.

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

Монографія

1. Мазійчук В. А. Запобігання та протидія корупції в судових органах

України: монографія. Київ: «Видавництво Людмила, 2024. 330 с.

Статті в наукових фахових виданнях

2. Мазійчук В.А. Стан та тенденції корупції в судових органах України. Право та державне управління. 2023. № 1. С.383-391. DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-4.32>
3. Мазійчук В.А. Інформаційно-аналітичне забезпечення запобігання та протидії корупції в судових органах України. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 9. С.608-612. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-9/150>
4. Мазійчук В.А. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів щодо запобігання та протидії корупції в судових органах України. Правова позиція. 2023. №4 (41) С. 158-163. DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-4.32>
5. Мазійчук В.А. Суб'єкти запобігання та протидії корупції в судових органах України. Право і суспільство. 2024. № 4 С. 202-211.
6. Мазійчук В.А. Характеристика осіб, які вчиняють корупційні дії в судових органах України. Право та державне управління. 2023. № 4. С.187-196.
7. Мазійчук В.А. Спеціальна перевірка як умова набуття правового статусу судді. Держава та регіони. Серія: Право. 2024. № 1. Том 2. С.233-241.
8. Мазійчук В.А. Морально-етичне виховання суддів та інших працівників суду як основа запобігання та протидії корупції в судових органах. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 11. С.323-332.
9. Мазійчук В.А. Загально-соціальне запобігання корупції в судових органах “Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)”: журнал. 2024. No 10(10) 2024. С. 185-198. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-10\(10\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-10(10))
10. Мазійчук В.А. Наукове забезпечення запобігання й протидії корупції в судових органах України «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Право»: журнал.2024. No 13(41) 2024. С. 88-101 DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13\(41\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13(41))
11. Мазійчук В.А. Спеціально-кримінологічне запобігання корупції в судових органах України. Наукові перспективи: журнал. 2024. № 12(54) 2024. С.1171-1185
DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-12\(54\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-12(54))
12. Rostyslav SHCHOKIN, Vasyl OLIINYK, Oleksandr AMELIN, Yevhen

BONDARENKO, Vitaliy MAZIYCHUK et al. Methods of Combating Offenses in the Field of Ecology. Journal of Environmental Management and Tourism, [S.l.], v. 14, n. 1, p. 5 - 15, mar. 2023. ISSN 2068-7729. Available at: <https://journals.aserspublishing.eu/jemt/article/view/7624>

doi: [https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1\(65\).01](https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1(65).01). (SCOPUS)

13. Shchokin, R., **Maziychuk, V.**, Mykhailyk, O., Kolomiets, A., Akifzade, S., & Tymoshenko, Y. (2023). THE IMPACT OF THE CRIME RATE ON THE HOSPITALITY AND TOURISM INDUSTRY IN THE EU COUNTRIES. GeoJournal of Tourism and Geosites, 46(1), 135–147. <https://doi.org/10.30892/gtg.46115-1009> (SCOPUS)

14. **Vitaliy Maziychuk**, Anatoliy Voightko, Yuriy Tymoshenko, Volodymyr Tsikalo, Serhii Syrovatka. The Effectiveness of Electronic Declaration Monitoring in the Detection and Investigation of Corruption Offences in the Judicial System. Pakistan Journal of Life and Social Sciences. Volume 22, Number 2, 2024
Посилання на статтю: https://www.pjlss.edu.pk/pdf_files/2024_2/4833-4845.pdf
<https://doi.org/10.57239/PJLSS-2024--22.2.00358> (SCOPUS)

15. Bozhyk, V. I., Streluk, Y. V., **Maziychuk, V. A.**, Voightko, A. O., Kokoshko, M. V., & Kisliy, A. M. (2021). Problems of implementing international digitalisation standards of criminal investigation. Cuestiones Políticas, 39(71), 317-333. <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.16> (WoS)

Статті в наукових періодичних виданнях інших держав

16. Мазійчук В.А. Зарубіжний досвід боротьби з організованою злочинністю та корупцією. Матеріали VI Всеукраїнської звітної науково-практичної конференції “Проблеми і перспективи соціально-економічного розвитку в умовах модернізаційних процесів в Україні та світі” (Київ, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 8 грудня 2022 р.) /редкол.: М. Ф. Гончаренко (голова) [та ін.]. 2023. 488 с.- С.308 – 313.

17. Мазійчук В.А. Реалізація нормативно - правового забезпечення протидії корупційним правопорушенням в умовах воєнного стану. Роль юриспруденції у формуванні сучасного суспільства: частина перша: матеріали IX міжнар. наук.-прак. конф. (Київ, 10 жовтня 2023р.). Київ: ПрАТ ВНЗ «МАУП», 2023. С. 122-126.

18. Мазійчук В.А.Особливості правозахисної функції держави щодо забезпечення національної безпеки. Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів: частина перша: матеріали VI міжнар. наук.-прак. конф. (Київ, 23 квітня 2024р.). Київ: ПрАТ ВНЗ «МАУП», 2024. С. 82-86.

19. Мазійчук В.А. Доктринальні підходи до визначення корупції в судових органах України. Роль юриспруденції у формуванні сучасного суспільства: частина перша: матеріали ІХ міжнар. наук.-прак. конф. (Київ, 8 жовтня 2024р.). Київ: ПрАТ ВНЗ «МАУП», 2024. С. 216-219.
20. Мазійчук В.А. Морально-етичне виховання суддів як основа запобігання та протидії корупції в судових органах України. Осінні наукові зібрання - 2024, СІІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Ужгород, 22 листопада 2024 року. – С.155-158.
21. Мазійчук В.А. Спеціальна перевірка кандидатів на посаду судді. Перспективні напрямки наукових досліджень в Україні, СХІХ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція – м. Чернівці, 11 жовтня 2024 року. – С. 147-152.
22. Мазійчук В.А. Форми спеціально-кримінологічного запобігання корупції в судових органах України. Пріоритетні напрями розвитку науки та техніки, СХІV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Суми, 28 червня 2024 року. – С. 146-149.

9. Апробація одержаних результатів дослідження.

Основні положення та висновки дослідження оприлюднені автором у виступах на всеукраїнській та міжнародній конференціях, семінарі, зокрема: Матеріали VI Всеукраїнської звітної науково-практичної конференції “Проблеми і перспективи соціально-економічного розвитку в умовах модернізаційних процесів в Україні та світі” (Київ, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 8 грудня 2022 р.), Роль юриспруденції у формуванні сучасного суспільства: частина перша: матеріали ІХ міжнар. наук.-прак. конф. (Київ, 10 жовтня 2023р.), Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів: частина перша: матеріали VI міжнар. наук.-прак. конф. (Київ, 23 квітня 2024р.), Роль юриспруденції у формуванні сучасного суспільства: частина перша: матеріали ІХ міжнар. наук.-прак. конф. (Київ, 8 жовтня 2024р.), Осінні наукові зібрання - 2024, СІІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Ужгород, 22 листопада 2024 року, Перспективні напрямки наукових досліджень в Україні, СХІХ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція – м. Чернівці, 11 жовтня 2024 року, Пріоритетні напрями розвитку науки та техніки, СХІV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Суми, 28 червня 2024 року.

Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація Мазійчука Віталія Анатолійовича на тему «Теоретико-правові засади запобігання та протидії корупції в судових органах України», написана грамотно, літературною державною мовою, зі знанням наукової термінології, стиль викладу матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій відзначається логічністю та забезпечує доступність їх сприйняття. Дисертаційна робота викладена і оформлена відповідно до вимог Державного стандарту України 30008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення».

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

За формою, змістом і обґрунтуванням висновків дисертаційна робота є кваліфікованим, виконаним на високому теоретичному та методологічному рівні дослідженням. Дисертація відповідає Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197. Тема, мета і зміст дисертації повністю відповідають паспорту спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право затвердженому МОН.

Відповідність принципам академічної доброчесності

Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

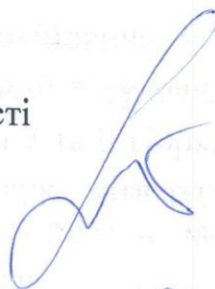
Докторська дисертація Мазійчука Віталія Анатолійовича на тему «Теоретико-правові засади запобігання та протидії корупції в судових органах України», є кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачем самостійно, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у галузі юридичної науки, щодо запобігання та протидії корупції в судових органах України з розробленням пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення законодавства та відповідної практики суб'єктів сторони обвинувачення. Робота логічно побудована, характеризується єдністю змісту, має завершену структуру і повністю розкриває тему, відповідає принципам академічної доброчесності. Не має суттєвих недоліків.

Дисертація Мазійчука Віталія Анатолійовича на тему «Теоретико-правові засади запобігання та протидії корупції в судових органах України», відповідає вимогам, передбаченим пунктами 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 та відповідає паспорту наукової спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право затвердженому МОН.

Робота рекомендується до захисту в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

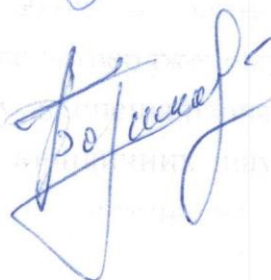
Рецензенти:

Завідувач кафедри
правоохоронної та антикорупційної діяльності
д.ю.н., професор

В.О. Заросило

Завідувач кафедри
адміністративного,
фінансового та банківського права
к.ю.н., доцент

В.А. Бортник

Керівник студентського
юридично-консультаційного
центру «Центральна юридична клініка»
к.ю.н., доцент

В.Ю. Крупей